

Opinievoorstel

Zaaknummer: 1734038

Onderwerp

Opinievoorstel herijking 'Programma Opgroeien'

1. Wat is de vraag van het college?

1. Wat is uw visie op het structureel en voor de lange termijn (10 tot 15 jaar) vastleggen van de (middelen voor) preventieve inzet voor de jeugd in Vijfheerenlanden?
2. Hoe ziet u de rol van de gemeente op de drie preventieniveaus (universeel, selectief, geïndiceerd) binnen het Programma Opgroeien?
3. Op welke inzet zou u structureel en langdurig willen investeren? Welke inzet heeft volgens u prioriteit?
4. Hoe zou u de uitkomsten van deze opiniërende bespreking vertaald willen zien in besluitvorming met het oog op uitvoering in 2027?

2. Onderwerp en aanleiding

In 2022 is met de startnotitie 'Opgroeien in de gemeente Vijfheerenlanden' een stap gezet om allerlei inzet vanuit de gemeente die invloed kan hebben op veilig, gezond en kansrijk opgroeien voor de jeugd, in een programma te verbinden en te versterken.

Het in september 2025 opgestelde programmadocument Opgroeien in Vijfheerenlanden heeft inzicht gegeven in waar we op inzetten als gemeente. De inzet voor de jeugd (met een rol voor de gemeente) is aan de hand van acht thema's in kaart gebracht: Opvoeding, Ontwikkeling, Ontmoeting, Bestaanszekerheid, Veiligheid, Gezondheid, Leefstijl en Leefomgeving. Met dit programmadocument en verzamelde ervaringen en behoeftes van inwoners en professionals als basis wordt nu gewerkt aan de doorontwikkeling van het programma.

Deze doorontwikkeling vraagt om een investering. Dat staat op gespannen voet met de financiële opgave waar het Sociaal Domein voor staat en waarbij ombuigingen noodzakelijk zijn. Tegelijkertijd dragen de voorgestelde investeringen bij aan *de beweging naar de voorkant*, een andere belangrijke opgave binnen het Sociaal Domein. Door nu te investeren in de pedagogische basis wordt, al dan niet op langere termijn, de veerkracht van jongeren en gezinnen versterkt. En, zouden er minder jongeren en gezinnen een beroep hoeven te doen op professionele hulp. Daarmee wordt de beweging naar de voorkant ondersteund.

Met het KSG is in november 2025 afgestemd dat de opinie van de raad op deze doorontwikkeling wordt opgehaald in de commissie WOS op 15 april 2026. Hierbij is bewust gekozen voor dit tijdspad zodat de uitwerking van de opiniebespreking kan worden opgenomen in de Kadernota 2027. De Kadernota 2027 is dit jaar echter beleidsarm en de interne planning loopt niet parallel aan de planning van de gemaakte afspraken in het KSG. Dit dilemma is als opiniërende vraag meegenomen in dit voorstel.

3. Inleiding:

Ieder kind heeft recht op een goede start en goede toekomst. Met de juiste omstandigheden en begeleiding kunnen kinderen zich naar vermogen en in het eigen tempo ontwikkelen tot wie ze zijn. We zien een rol voor de gemeente in het mede mogelijk maken van die benodigde omgeving en omstandigheden om te kunnen bloeien als kind. In beleidstaal scharen we de omgeving en omstandigheden onder de begrippen sociale en pedagogische basis.

Een sterke sociale basis, met een sterke pedagogische basis, is voorwaardelijk voor het slagen van de *beweging naar de voorkant*. Het programma Opgroeien bevordert die sterke pedagogische basis. Om deze beweging te versterken is het nodig om gericht te investeren in de jeugd van Vijfheerenlanden.

In lijn met de ombuigingsvoorstellen zijn wensen en behoeften in kaart gebracht en verwerkt in dit opinievoorstel. Daarbij zijn ook de motie 'Prioritering jongerenwerk als onderdeel van de versterking van de sociale basis' en uitkomsten van de pilot 'specialistisch jeugdwerk' meegenomen.

Door de raad richting te laten geven aan een lange termijnkoers voor preventieve en ondersteunende inzet voor de jeugd kan beleid duurzaam worden ingezet en ontstaat er continuïteit en betrouwbaarheid richting (professionele) partners.

4. Toelichting vraag of vragen:

1. Wat is uw visie op het structureel en voor de lange termijn (10 tot 15 jaar) vastleggen van de (middelen voor) preventieve inzet voor de jeugd in Vijfheerenlanden?

Preventieve inzet levert vaak niet direct meetbare resultaten op, maar draagt wel aantoonbaar bij aan het verminderen van zwaardere en duurdere zorg op de lange termijn. Door preventie als investering te benaderen, ontstaat ruimte om structureel te bouwen aan gezondheid, welzijn en gelijke kansen voor inwoners. Op dit moment wordt een aanzienlijk deel van de inzet binnen Opgroeien gefinancierd met incidentele middelen. Dit maakt het lastig om continuïteit te bieden, duurzame samenwerkingen aan te gaan en effecten op de lange termijn te meten.

Voordelen van lange termijninvestering

- Onderzoek laat zien dat preventieve inzet maatschappelijke en financiële winst kan opleveren doordat zwaardere zorg wordt voorkomen;
- Structurele financiering maakt het mogelijk om inzet stabiel vorm te geven en samenwerkingspartners zekerheid te geven;
- Een langdurige investering ondersteunt de beweging naar de voorkant en versterkt de pedagogische basis;
- Effecten van preventie kunnen met een langdurige inzet gevolgd en gemeten worden.

Kanttekeningen en risico's

- Hoewel onderzoeken wijzen op positieve effecten, is er geen zekerheid dat elke preventieve investering financieel voordeel oplevert;
- Preventieve resultaten zijn vaak pas na een aantal jaar zichtbaar en niet altijd direct toe te schrijven aan één voorziening;
- Het aangaan van langdurige samenwerkingen met professionele partners zorgt voor minder flexibiliteit.

Gevolgen van niet langdurig investeren

- Samenwerkingspartners kunnen minder goed meerjarige inzet garanderen wanneer ze geen (lange termijn) financiële zekerheid krijgen;
- Minder preventieve inzet kan leiden tot meer inzet van zwaardere jeugdhulp;
- Het (moeten) blijven zoeken naar incidentele middelen is niet efficiënt.

Wat is nog niet duidelijk?

- Regionale en landelijke ontwikkelingen (bv. subsidies en akkoorden) kunnen van (positieve) invloed zijn op de financiële ruimte;
- Hoe effecten van preventie binnen de lokale context het beste gemeten kunnen worden.

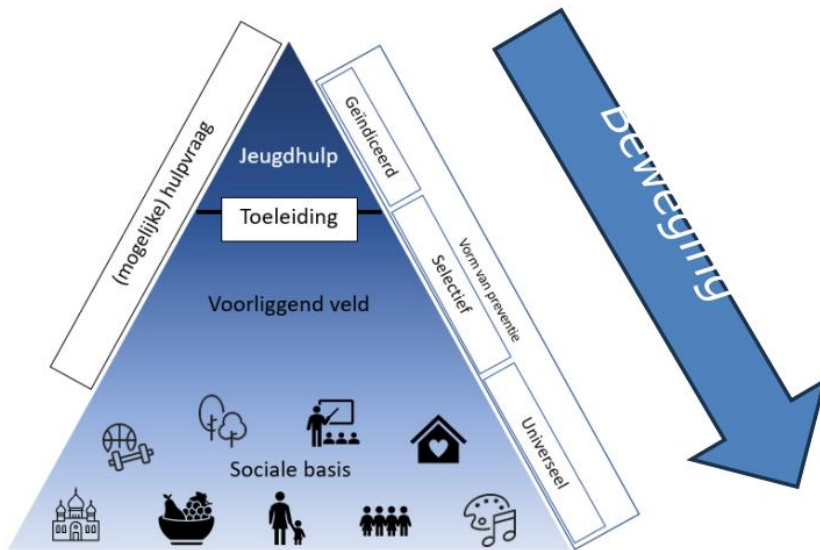
2. Hoe ziet u de rol van de gemeente op de drie preventieniveaus (universeel, selectief, geïndiceerd) binnen het Programma Opgroeien?

De inzet binnen het programma Opgroeien legt de nadruk op preventie: het versterken van beschermende factoren en het vroegtijdig tegengaan van problemen bij kinderen, jongeren en ouders. Preventie kent drie niveaus: universeel (voor alle kinderen en ouders), selectief (voor risicogroepen) en geïndiceerd (bij beginnende problematiek):

1. *Universele preventie*: voor alle kinderen en jongeren en hun opvoeders, bijvoorbeeld het algemene jongerenwerk en het Rijksvaccinatieprogramma.
2. *Selectieve preventie*: voor groepen kinderen, jongeren en opvoeders met een verhoogd risico op problemen, bijvoorbeeld Home-Start en het relatie- en echtscheidingsaanbod.
3. *Geïndiceerde preventie*: voor individuele kinderen, jongeren en opvoeders met een verhoogd risico op problemen en voor jeugdigen en opvoeders met een beginnend probleem, bijvoorbeeld individuele coaching van kwetsbare jongeren en de GALA ketenaanpak Kinderen naar gezond gewicht.

In onderstaande piramide zijn de preventieniveaus weergegeven:

Momenteel zijn er geen kaders voor de inzet op de preventieniveaus; er wordt ingezet op de volle breedte. De vraag is of de raad deze brede rol wil blijven ondersteunen.

Voordelen van inzet op alle preventieniveaus

- Door op alle niveaus actief te zijn, ontstaat een samenhangend en elkaar aanvullend aanbod;
- Vroege signalering en lichte ondersteuning kunnen grotere problematiek voorkomen;
- Preventie op alle niveaus draagt bij aan een sterke sociale, en daarmee ook pedagogische, basis.

Kanttekeningen en risico's

- Er is geen onbeperkt budget en capaciteit, keuzes blijven altijd nodig;
- Hoe meer inzet op meer niveaus, hoe meer samenwerkingspartners en afstemming nodig is;
- Inzet op alle preventieniveaus kan leiden tot overlap in aanbod, effectieve afstemming is noodzakelijk.

Gevolgen van niet inzetten op alle preventieniveaus

- Alleen inzetten op geïndiceerde zorg (wettelijke taak volgen) betekent dat problemen pas worden aangepakt als ze al ernstig zijn;
- Er ontstaan 'gaten' in ons aanbod waardoor inwoners tussen wal en schip kunnen vallen;
- Als preventie versnipperd wordt ingezet, zijn de effecten vaak klein. Een samenhangende en doelgerichte preventieve aanpak (het idee achter het Programma Opgroeien) vergroot de effectiviteit.

3. Op welke inzet zou u structureel en langdurig willen investeren? Welke inzet heeft volgens u prioriteit?

De pedagogische basis is continu in beweging en de (preventieve) inzet in de gemeente is geen statisch gegeven. In bijlage 1 is een overzicht met de huidige en gewenste inzet op ieder Opgroeien thema in kaart gebracht. Daarbij moet worden meegenomen dat sommige activiteiten onder meerdere thema's kunnen vallen; alles hangt met elkaar samen en kan elkaar beïnvloeden. Om het overzichtelijk te houden is er voor gekozen om specifieke inzet niet onder meerdere thema's te laten vallen.

De onderwerpen waar structurele borging of uitbreiding op gewenst is, zijn:

- Jongerenwerk (alsmede online jongerenwerk);
- Middelenpreventie;
- Opvoedings- en gezinsondersteuning;
- Aanbod jongeren t.b.v. mentale gezondheid;
- Aanpak Kinderarmoede;
- Specialistisch jeugdwerk.

Door op de inzet prioritering toe te passen, ontstaat er inzicht in de in te zetten (langetermijn-)koers en kunnen er noodzakelijke keuzes gemaakt worden.

Op de thema's Leefstijl, Gezondheid, Leefomgeving en Ontmoeting wordt op dit moment geen uitbreiding gevraagd. Op deze thema's lopen projecten of pilots waarvan eerst de uitkomsten worden afgewacht.

4. Hoe zou u de uitkomsten van deze opiniërende bespreking vertaald willen zien in besluitvorming met het oog op uitvoering in 2027?

Met het KSG is in november 2025 afgestemd dat de opiniëring in commissie WOS zou leiden tot een uitwerking in de Kadernota 2027. De Kadernota 2027 is echter beleidsarm vanwege de gemeenteraadsverkiezingen en alleen onontkoombare, onuitstelbare en onvoorziene onderwerpen kunnen worden opgenomen. Daarbij heeft de raad met de vaststelling van de Begroting 2026-2029 gekozen voor een ombuigingstaakstelling die ook het Sociaal Domein treft. Extra investeringen, zoals geschetst in dit opinievoorstel, maar ook de onlangs besloten investering in gemeenschapshuizen, kunnen dan ook leiden tot extra ombuigingen.

Bij ombuigingen komen keuzes kijken. Het doel in dit opinievoorstel is dan ook om de raad een totaalbeeld van de gewenste investeringen in de pedagogische basis te bieden. Zodat een afgewogen keuze gemaakt kan worden. Voor het borgen van de opiniëring zijn er, naast het financieel opnemen in de Kadernota 2027, alternatieve routes, zoals het verwerken van de opiniëring in een separaat raadsvoorstel en vervolgens in de begroting 2027.

5. Vervolg:

Na de bespreking in de commissie WOS zal de opiniëring worden uitgewerkt en verwerkt via de, door de raad aangegeven route bij opiniërende vraag 4.

6. Bijlage(n):

Bijlage 1: Overzicht Thema's Opgroeien en gewenste investering per 2027

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Vijfheerenlanden,
de secretaris, de burgemeester,

W.J. (Judith) de Jonge

S. (Sjors) Fröhlich

